

Patientsäkerhetsberättelse

Elevhälsans medicinska och psykologiska insats samt
Skolfam

År 2021

2021-1-09
Åsa Ek Lööv
Britta Hansen
Lovisa Nobelius

Innehåll

SAMMANFATTNING	3
ELEVHÄLSANS MEDICINSKA INSATS (EMI)	4
STRUKTUR	4
Övergripande mål och strategier	4
Organisation och ansvar	4
SAMVERKAN FÖR ATT FÖREBYGGA VÅRDSKADOR	4
Patienters och närståendes delaktighet	5
Hälso- och sjukvårdspersonalens rapporteringsskyldighet	5
Klagomål och synpunkter	5
Egenkontroll.....	6
PROCESS - Åtgärder för att öka patientsäkerheten	6
Riskanalys	6
Utredning av händelser - vårdskador	7
Informationssäkerhet	8
RESULTAT OCH ANALYS	8
Egenkontroll.....	8
Medicinska avvikelser	9
Avvikelser i journaldatasystemet PMO	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Klagomål och synpunkter	11
Händelser och vårdskador	11
Riskanalys	11
MÅL OCH STRATEGIER FÖR KOMMANDE ÅR	12
ELEVHÄLSANS PSYKOLOGISKA INSATS 2021	12
Övergripande mål och strategier	12
Organisation och ansvar	12
Rutiner för egenkontroll samt vilken egenkontroll som genomförts under året	13
ÅTGÄRDER FÖR ÖKAD PATIENTSÄKERHET	13
AVVIKELSER, RISKER I VERKSAMHETEN SAMT UTVECKLINGSARBETE FÖR KOMMANDE ÅR	13
Journalföring och hantering av journalmaterial	14
Risk för brister i upprätthållande och säkrande av kvalitet och kompetens	15
Skolfam	16
Verksamhetens mål för patientsäkerhetsarbetet	16
Ansvar för patientsäkerhetsarbetet	16
Samverkan med patienter och närstående	16
Rutiner för egenkontroll samt vilken egenkontroll som genomförts under året	17
Vilka åtgärder som genomförts för ökad patientsäkerhet	17
Hälso- och sjukvårdspersonalens rapporteringsskyldighet/klagomål och synpunkter	17

Sammanfattning

Mål:

Säkerställa att alla elever erbjuds medicinska och psykologiska insatser enligt gällande rutiner med hög kvalitet och patientsäkerhet.

Öka samarbetet med skolornas rektorer för att säkerställa att bemanningen av skolsköterskor tillhandahålls i den omfattning som krävs för att både kunna utföra förebyggande och hälso-främjande arbete enligt basprogram på individnivå samt ha utrymme för att delta i skolans hälso-främjande och förebyggande arbete på grupp- och organisationsnivå.

De viktigaste åtgärderna som vidtagits:

- Ett sedan tidigare påbörjat kompetensutvecklingsarbete fortsätter för att öka rektorernas kunskap om regelverk för och innehåll i Elevhälsans Medicinska Insats (EMI).
- Interna avvikelserutiner har setts över och implementerats.
- Nytt journalsystem har upphandlats. Arbetet med projektet pågår fram till införandet våren-22.
- Skolornas elevhälsa har medverkat till att möjliggöra vaccination av barn 12-15 år mot covid-19.
- Skolfam har upprättat rutiner för dokumentation och övergått till digital journal.
- Psykologerna har erbjudits kompetensutveckling och handledning gällande psykologutredning inför mottagande i grundsär- och gymnasiesärskola.

De viktigaste resultaten som uppnåtts:

- Vaccinationstäckningen av MRP (mässling, påssjuka, röda hund) och Gardasil (humant papillomvirus) ligger generellt högt.
- Antalet elever som erhållit insatser enligt basprogrammet ligger generellt på en hög nivå.
- Digital överföring av journaler från barnhälsovården (BHV) har implementerats.
- En fortsatt hög kvalitet och större likvärdighet i psykologbedömningarna inför mottagande i grundsär- och gymnasiesärskola.

En blick framåt:

- Säkerställa att alla elever får insatser enligt EMI:s basprogram och att insatserna utförs och dokumenteras enligt gällande rutiner så att vården går att följa.
- Bibehålla hög vaccinationstäckning och sträva efter att öka vaccinationstäckningen av diTekiBooster (difteri, stelkramp och kikhosta)
- Möjliggöra digitalisering av avvikelserutiner genom införande av nytt journalsystem.
- Coronapandemin har inneburit att arbete många gånger har fått skjutas upp. Vaccinationen av barn 12-15 år prioriterades i det läge som vi har och har givit upphov till visst eftersläp i arbetet. Först vid läsårsslut kommer vi att kunna se konsekvenserna av detta arbete och hur arbetet ska tas i kapp på lämpligt vis.
- Fortsatt arbete för att öka rektors kunskap om psykologens roll och arbete.
- Fortsatt arbete för att öka följsamhet till Stadens rutiner gällande psykologer från bemanningsföretag.
- Fortsatt arbete med att se över och tillskapa rutiner för dokumentation för Skolfams psykologer.

ELEVHÄLSANS MEDICINSKA INSATS (EMI)

STRUKTUR

Övergripande mål och strategier

Mål: Säkerställa att:

- Alla elever erbjuds medicinska insatser enligt EMIs basprogram enligt gällande riktlinjer och rutiner med hög kvalitet och patientsäkerhet
- Medicinska besök och kontroller genomförs
- Insatserna dokumenteras så värden går att följa

Strategi:

- Kontinuerlig översyn och uppdatering av EMIs styrdokument.
- En revidering av det tidigare programmet ”Kvalitetsprogram för elevhälsoarbetet” har tagits fram, ”Program för elevhälsans arbete”. Det reviderade programmet har presenterats för gymnasierectorer samt för biträdande grundskolerektorer under hösten 2021 i syfte att öka förståelsen för uppdraget samt att skapa en mer likvärdig elevhälsa i skolorna
- Arbete har påbörjats för att titta på möjligheten för Staden att ha tillgång till extra skolsköterskeresurser.
- Uppmuntra att avvikelser skickas in.
- Arbete med att införa journalgranskningar har påbörjats.

Organisation och ansvar

Utbildningsnämnden är vårdgivare för de insatser inom elevhälsan som omfattas av hälso-och sjukvårdslagen (HSL). Som vårdgivarens representant har avdelningschefen för Avdelningen för stöd kring lärande och elevhälsa utsetts. Som verksamhetschef enligt HSL med medicinskt ledningsansvar och ansvar för anmälan enligt Lex Maria har en läkare på Enheten för elevhälsa utsetts. Under ledning av verksamhetschef enligt HSL genomförs planering, ledning och egenkontroll av patientsäkerhetsarbetet för EMI i samarbete med samordnande skolsköterskor/skolläkare samt i samarbete med systemadministratörer för det digitala journalsystemet PMO.

Rektor har tilldelats ansvar för dimensionering och bemanning av skolsköterska samt för lokaler och utrustning för skolsköterska och skolläkare. Medicinska avvikelser identifierade inom skolornas EMI hanteras och utreds av samordnande skolsköterskor och skolläkare på Centrala EMI i samarbete med verksamhetschef.

BUS-avvikelser (Barn i behov av särskilt stöd) skickas till verksamhetschef för vidarebefordran till BUS-sekretariatet. Se samverkan nedan.

Samverkan för att förebygga vårdskador

För att stärka samverkan mellan regionens kommuner och regionens hälso-och sjukvård finns samverkansrutiner. Svårigheter gällande samverkan mellan dessa aktörer lyfts till kommunal och regional ledningsnivå (Kommun-BUS/StorSthlm respektive BUSSAM).

Samverkan har skett mellan EMI (elevhälsans medicinska insats) och BHV (barnhälsovården, Regionen) genom att det nu möjliggjorts att få en digital direktöverföring av journalerna från BVC till EMI i stället för som tidigare pappersjournaler per post och efterföljande inskanning.

Samverkan har skett mellan:

- Regionens barnsjukvård och vårdcentraler när det gäller remisser för kompletterande medicinska bedömningar, utredningar och behandlingar
- Regionens hälso- och sjukvårdsförvaltning och vårdcentraler när det gäller hälsoundersökning av ny-anlända och vaccinationer mot TBC och hepatit för riskgrupper
- Regionens hälso- och sjukvårdsförvaltning, BUP, BUMM, StorSthlm/Kommun-BUS och BUSSAM när det gäller remisser för utredning av funktionsnedsättningar under neuropsykiatrisk frågeställning
- Regionens hälso- och sjukvårdsförvaltning, BUP, barnsjukvård, vårdcentraler, StorSthlm/Kommun-BUS och BUSSAM när det gäller remisser vid psykisk ohälsa samt psykiatriska tillstånd

Patienters och närståendes delaktighet

Samverkan med elever och deras vårdnadshavare ingår som en naturlig del i arbetet inom Elevhälsans medicinska insats. Arbetet som rör elevens hälsa sker i dialog med elev och vårdnadshavare. Eventuella synpunkter och klagomål hanteras direkt med berörd personal eller via rektor alternativt verksamhetschef.

Hälso- och sjukvårdspersonalens rapporteringsskyldighet

Skolsköterskor och skolläkare rapporterar in medicinska avvikelser när sådana upptäcks. Avvikelseerna utreds av samordnande skolsköterska/skolläkare och vid behov i samråd med verksamhetschef. Verksamhetschef ansvarar för att anmäla till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i händelse av allvarlig vårdskada. Efter utredning åtgärdas eventuella brister samt återkopplas till verksamheten som del i systematiskt kvalitetsarbete.

Avvikelseerna kategoriseras, räknas och sammanställs per kalenderår vilket utgör underlag för utvecklings- och förbättringsåtgärder.

Klagomål och synpunkter

Klagomål och synpunkter från elever och vårdnadshavare ska i första hand framföras till respektive skola. Skolan kontaktar därefter vid behov EMI på Enheten för elevhälsa för råd och stöd och för att vid behov samarbeta i hanteringen av inkomna klagomål och synpunkter.

I vissa fall kan klagomål och synpunkter på verksamheten kan leda till förändring av styrdokument. Information om klagomål finns på www.stockholm.se

Egenkontroll

Egenkontroll	Omfattning	Källa
Avvikelser	Fortlöpande under året	Avvikelsehanteringsrutin
Hälsobesök i FSK/åk 1, åk 4, åk 8 och Gy åk 1.	1 gång per år	Jämförelse med tidigare läsår
Hörselundersökningar	1 gång per år	Jämförelse med tidigare läsår
Remisser av olika slag	1 gång per läsår	Jämförelse med tidigare år
Vaccinationstäckning	1 gång per år	Jämförelse på länsnivå och med tidigare år
Journalloggar	1 gång per mån	
Journalgranskningar	På förekommen anledning	

PROCESS - Åtgärder för att öka patientsäkerheten

”Kvalitetsprogram för elevhälsoarbetet” samt ledningssystemet har reviderats. Ledningssystemet är det styrande system som är obligatoriskt för alla som bedriver hälso- och sjukvård och syftar till att utveckla och säkra vårdens kvalitet och patientsäkerhet.

Den nya versionen ”Program för elevhälsans arbete” inklusive ledningssystemet har presenterats för biträdande grundskolerektorer och gymnasieretorer samt planeras att presenteras för rektorer på grundskolan vt-22.

Fortsatt stöd till rektorer vid nyrekrytering för att säkerställa att nyanställd medicinsk personal har rätt kompetensgrad.

I verksamheten uppmuntras all medicinsk personal att rapportera in de medicinska avvikelser som hittas. Detta möjliggör att brister i patientsäkerheten kan identifieras och återkopplas till verksamheten som en del i det systematiska kvalitetsarbetet.

Introduktionen av nyanställda skolsköterskor har utvecklats. Även en förbättring av nyintroduktionen av skol-läkare har gjorts under året.

Översyn av medicinska rutindokument sker fortlöpande för att hålla modern medicinsk standard. Ett arbete pågår också för att införa en ny och mer användarvänlig samarbetsyta för dessa rutindokument.

Riktlinjer för att minska smittspridningen av Coronavirus har utarbetats och uppdateras löpande enligt Folkhälsomyndighetens rekommendationer.

Risicanalys

All personal ansvarar för att identifiera och rapportera risker som kan medföra negativa händelser eller tillbud i verksamheten. Alla medicinska avvikelser utreds och i detta kan eventuella brister identifieras. När/om sådana upptäcks resulterar detta i förstärkt stöd, information och utbildningsinsatser till skolsköterskor och skolläkare, i förekommande fall revidering av styrdokument och rutiner. Verksamhetschefen ansvarar för att uppmärksamma och påtala risker till vårdgivaren.

En risk för patientsäkerheten är den stora omsättningen som sker av skolsköterskor samt att skolsköterskor i flera fall har för många elever för att hinna med sitt uppdrag. Det arbete som skolsköterskor enligt lagkrav ska utföra är tidskrävande. Skolsköterskan hinner ofta bara med det arbete som sker på individnivå vilket gör att det är svårt att hinna med arbetet på grupp- och organisationsnivå, bland annat efterarbete resultatet av hälsoenkäterna och återföra resultaten ut i verksamheten för att på så vis kunna arbeta för att följa upp och utveckla verksamheten. I vissa fall har skolsköterskorna inte hunnit med de arbetsuppgifter som är absolut lägsta krav som tex att ha hälsosamtal.

Många skolsköterskor känner sig stressade och många slutar sina anställningar. Det förekommer också fall av långtidssjukskrivningar till följd av utmattning hos skolsköterskor. En konsekvens av det är eftersläpning i arbetet eller uteblivet arbete. Att skolsköterskor arbetar under tidspress och känner sig stressade bidrar också till ökad risk för felbehandlingar och brister i dokumentation. Kommunikation har skett med de rektorer där patientsäkerheten hotas på grund av bristande skolskötersketid.

Vaccinationsinsatsen för barn 12-15 år i skolorna är en viktig insats under året men som också sannolikt innebär att visst arbete i basprogrammet inte kommer att hinnas med. Först nästa år går det att se om det blivit några eftersläpningar i arbetet kopplat till basprogrammet.

Trots flera åtgärder från EMIs sida att stötta skolsköterskorna genom att förbättra introduktionen, ha ett närmare samarbete med och förstärkt stöd till skolsköterskor samt möten för kollegialt lärande och kompetensutveckling fortsätter omsättningen vara stor. En betydande anledning verkar vara bristande bemanning och vakanser vars ansvar ligger på rektorerna. Trots tidigare insatser för att förbättra förståelsen för arbetet som sker inom elevhälsans medicinska insats finns problemet kvar.

På grund av införande av nytt journalsystem samt vaccinationsinsatsen av barn 12-15 år i skolan har dessa möten för kollegialt lärande prioriterats ner under året.

Utredning av händelser - vårdskador

Den sedan tidigare befintliga vaccinationsrutinen är under omarbetande för att förtydliga rutiner kring vaccinationer och på detta sätt minska risken för medicinska avvikelser gällande vaccinationer. Under året har också en utbildningsinsats genomförts i samarbete med vaccingruppen och Smittskydd Stockholm.

En stor del av årets avvikelser har liksom tidigare år gällt eftersatt arbete och att elever och ibland hela klasser inte har erbjudits årskursbundna hälsobesök enligt EMIs basprogram och att medicinska kontroller inte har utförts i tid enligt rutiner och styrdokument. Orsaken har i majoriteten av fallen varit på grund av bemanningen av skolsköterska varit otillräcklig utifrån det medicinska uppdraget. Vaccinationer av barn 12-15 år mot Covid 19 har i några fall gjort att basprogrammet i elevhälsans medicinska insats har blivit eftersatt.

En samlad analys redovisas under rubriken Resultat och analys

Informationssäkerhet

Säkra och väl inarbetade rutiner för tilldelning, ändring och borttagning av behörighet till journalsystemet PMO finns för både direktanställda skolsköterskor, skolpsykologer och skolläkare samt för skolsköterskor och skolläkare som anlitas av bemanningsföretag. Åtkomst till PMO begränsas till de skolor som den journalföringspliktiga personalen jobbar på. Sammanhållen journalföring tillämpas inte i verksamheten. Sekretessbelagd information hanteras och kommuniceras bara enligt upprättade rutiner samt via säkra kanaler.

Ett nytt journalsystem för EMI har upphandlats och är under införande.

Sedan tidigare finns inarbetade rutiner för tilldelning, ändring och borttagning av behörighet till journalsystemet PMO (nuvarande journalsystem).

Loggkontroller genomförs regelbundet varje månad för att säkerställa att ingen olovligt varit inne i journaler som man inte har behörighet till. Dessa kontroller har varit utan anmärkning.

Journalgranskningar görs på förekommen anledning och arbete har påbörjats för att möjliggöra rutinmässiga journalgranskningar framåt.

Resultat och analys

Egenkontroll

Mål	Strategier	Åtgärd	Resultat	Analys
Avvikelse rapporter ska öka	Information om vikten att skriva avvikelser.	Dialog och utbildning i avvikelserapportering	90 st avvikelser har inkommit under året	Underrapportering Tidsbrist Kunskapsbrist
Säker förvaring av vaccin	Krav på medicinska kylskåp med temperaturhistorik.	Kompletterande påminnelse och information om vikten av kylskåp med temperaturhistorik	De flesta skolor har säkra kylskåp.	Risk för försämrat vaccinationskydd pga felaktig förvaring har minskat.
Genomförda hälsobesök med 95 %			FSK/åk 1 87 % (91%) Åk 4 98 % (92%) Åk 8 94 % (89%) Gy 74 % (70%)	F-klassbesöken har succesivt flyttat från f-klass till åk 1 varför siffran ej ger en rättvis bild. I övrigt har genomförda hälsobesök ökat trots pandemin
Vaccinationstäckning MPR Gardasil diTekiBooster 95 %	Ökad kunskap och förbättrad information till vårdnadshavare och elever.	Utbildning av personal och ökad bemanning.	MPR 99 % (98 %) Gardasil 90 % (86 %) DiTekiBooster 79 % (88 %)	God vaccinationstäckning gällande MPR och Gardasil. diTekiBooster lägre vaccinationstäckning än föregående läsår. Detta kan vara en pandemieffekt.

Måluppfyllelse:

Antal elever som genomfört hälsundersökning på gymnasiet har ökat till 74 procent (förra året 70 procent)
Antalet genomförda hälsobesök på grundskolan är fortsatt högt och målet på 95 procent är uppfyllt i åk 4 och nära målet i åk 8.

För att förhindra en smittspridning i samhället ska en vaccinationstäckning på 95 procent eftersträvas. Stockholm stad ligger på 99 procent gällande MPR (mässling, påssjuka, röda hund). Vaccinationstäckning för övriga vaccinationer, Gardasil (Humant papillomvirus) på 90 procent samt diTekiBooster (difteri, stelkramp och kikhosta) på 79 procent. För både MPR och Gardasil ser vi en ökning i vaccinationstäckning jämfört med tidigare år men för diTekiBooster har vaccinationstäckningen sjunkit vilket kan vara en effekt av pandemin.

Ovanstående siffror gäller läsåret 20/21.

Medicinska avvikelser

Vid incidenter i verksamheten där vårdskador inträffat eller befarats inträffa uppmanas personalen att rapportera in dessa. Under kalenderåret 2021 har 90 stycken medicinska avvikelser rapporterats in.

Orsak till avvikelse	Antal rapporter
Vaccinationer	22
Dokumentation	3
Annan vårdgivare	16
Utebliven vård	12
Eftersatt arbete	20
Remisser	
Journalhantering	7
Postgång	
PMO	2
Sekretess	2
Läkemedel	
BHV-överföring till skolan	4
Skolexp	
Medicinsk utrustning	
Annat	2
Totalt antal avvikelser	90

Eftersatt arbete och utebliven vård

Eftersatt arbetet och utebliven vård har tillsammans i år givit upphov till flest avvikelser. Flera av dessa avvikelser är också skrivna på gruppnivå och handlar ibland om hela klasser per avvikelse. Det egentliga antalet elever som döljs bakom dessa avvikelser är alltså betydligt fler om man skulle titta på antal individer. I de flesta fall beror utebliven vård och eftersatt arbete på bristande bemanning av skolsköterska. I flera år har eftersatt arbete och utebliven vård dominerat avvikelserna liksom i år. Rektor har ansvar för bemanning och i flera fall finns en bristande förståelse för skolsköterskans uppdrag. Många skolsköterskor slutar då de upplever stor stress över att inte hinna med sitt uppdrag då de är underbemannade. Ofta dröjer det med nyrekrytering vilket leder till att skolor står utan skolsköterskor en tid. Nästa skolsköterska börjar i dessa fall sitt arbete med ett eftersläp som blir tungt att arbeta i kapp. Detta har i flera fall lett till en ond cirkel med nya uppsättningar och ännu större eftersläp vilket hotar patientsäkerheten. Andra vägar behövs för att nå rektorer som har för låg bemanning av skolsköterska då verksamhetschef inte har mandat att bestämma över bemanningen av skolsköterska.

De skolor som haft avvikelser med utebliven vård på grund av bristande bemanning av skolsköterska kommer att meddelas och samtal ska genomföras med rektor för att skapa förståelse för patientsäkerheten.

Dock behöver också vårdgivarrepresentanten lyfta problemet med bristande bemanning till rektorernas chefer framför allt inom grundskolan för att komma till rätta med detta problem.

Vaccinationer

Under året har ett nytt rutindokument setts över för att förtydliga rutiner vid vaccinationer för att öka patientsäkerheten. Årets avvikelser har gällt bland annat felaktigt givna vaccinationer, felaktiga intervall, missade vaccinationer, vaccin givna med utgången datum och att man missat att göra en bedömning kring vaccinationerna. Med tanke på hur många vaccinationer som ges i Stockholms stads skolor så är inte antalet avvikelser gällande vaccinationer så stort.

Dokumentation

Avvikelseerna gäller brister av dokumentation i journal, antingen att man har dokumenterat på ett felaktigt sätt eller att helt missat att dokumentera.

Journalhantering

Avvikelseerna handlar om att journalhandlingar ligger inlåsta i journalskåp i stället för att vara inskannade i den digitala journalen samt en del fall där journal helt saknas på elev. Flera av dessa avvikelser rör flera elever eller hela klasser och har upptäckts av ny skolsköterska.

Digital överföring av journaler från barnhälsovården (BHV)

Under höstterminen har digital journalöverföring möjliggjorts mellan regionens barnhälsovård till befintligt journalsystem, PMO inom EMI. Dock har överföringarna inte fungerat helt felfritt. Endast 4 avvikelser har inkommit varav 3 avser flera journaler. Vi vet att problemet varit större men att avvikelser inte har skrivits i så hög grad. Problemen har varit kopplade till att det varit en ny funktion som ännu inte fungerat felfritt.

PMO

De avvikelser som rör PMO handlar om att användare blir utkastad upprepade gånger ur systemet samt även en avvikelse där en användare inte haft tillgång till journalsystemet under flera veckor trots försök från Fujitsu och systemstöd. Dessa avvikelser utreds hos PMO.

Sekretess

Avvikelser där sekretessbelagda uppgifter (journalhandlingar) på olika sätt kommit i orätta händer.

Annan vårdgivare

Avvikelser gällande andra vårdgivare kan röra sig om elevhälsa i annan regi eller regionens sjukvård

Inkomna avvikelser har tagits emot av samordnande skolsköterskor samt samordnande skolläkare som utrett och återkopplat till verksamheten. Vid behov diskuteras avvikelserna med verksamhetschef som vid allvarlig vårdskada anmäler till IVO.

IVO (Inspektionen för vård och omsorg)

Under året har IVO varit inblandad vid ett tillfälle då vårdnadshavare själv hört av sig till IVO på grund av misstanke om sekretessbrott gällande journalhandling som hamnat i skolpersonals händer. Efter utredning av IVO lämnades ärendet utan åtgärd då det framkom att skolsköterskan agerat rätt i frågan och journalhandling- en kommit i fel händer på annat sätt.

Felinskannade dokument i PMO

Radering av felkannade dokument ur databasen uppgår till 32 st.

Borttag av felkannade dokument från löpande journal och dokumentmodulen 41 st.

Klagomål och synpunkter

Samarbete med patienter och närstående samt klagomål och synpunkter har i huvudsak hanterats av skolsköterska och skolläkare lokalt på varje skola, ibland i samarbete med rektor på berörd skola, i några fall i samråd eller samarbete med EMI på Enheten för elevhälsa.

EMI på Enheten för elevhälsa tar emot klagomål och synpunkter, utreder och återkopplar i de fall klagomål inte hanteras lokalt på berörd skola.

Händelser och vårdskador

Samlad analys under Resultat och analys, medicinska avvikelser. Inga vårdskador har inträffat under året.

Risikanalys

I Stockholms stad finns cirka 200 skolsköterskor. Omsättningen av skolsköterskor är stor. Under året 2021 har 51 rekryteringar av fast anställd skolsköterska gjorts i stadens skolor. Om man även räknar in kortare anställningar (vikarier och skolsköterskor från bemanningsföretag) är antalet nya skolsköterskor 63. Flera skolor har stått utan skolsköterska vilket lett till att elevhälsans medicinska uppdrag inte kan fullföljas innan läsårets slut. Detta leder till att patientsäkerheten hotas.

Under hösten 2021 har vaccinationer mot Covid 19 utförts i skolorna i Regionens regi. Elevhälsans medicinska insats har bidragit i detta arbete med att granska hälsodeklarationerna på de elever som vaccinerats i skolan. Detta arbete har på vissa skolor varit omfattande och bidragit till ett eftersläp i arbetet.

Mål och strategier för kommande år

- Att alla elever ska erbjudas insatser från Elevhälsans medicinska insats enligt program.
- Att insatserna utförs och dokumenteras enligt gällande rutiner för att säkerställa att de medicinska insatserna går att följa och att de upprätthåller en hög kvalitet och patientsäkerhet.
- Kompetenshöjande insatser i form av medicinska fördjupningar i centrala arbetsmoment i syfte att öka kvalitet och patientsäkerhet kommer att fortsätta att utvecklas och erbjudas.
- Arbetet med översyn och uppdatering av samtliga rutiner och styrdokument för EMI kommer att fortsätta.
- Fortsatt teoretisk och praktisk introduktion av nyanställda skolsköterskor och skolläkare kommer att fortgå.
- Det kompetensutvecklingsarbete som har påbörjats för att öka rektorers kunskap om regelverk för och innehåll i Elevhälsans medicinska insats kommer att fortsätta.
- Nytt journalsystem kommer att införas under VT -22 där också digitalt avvikelssystem kommer att finnas.
- Fortsatt arbete med medicinska avvikelser för att kunna analysera var det finns brister i verksamheten.

ELEVHÄLSANS PSYKOLOGISKA INSATS 2021

Övergripande mål och strategier

De psykologer som är verksamma i Stockholms Stads skolor ska hålla hög och likvärdig kvalitet i det arbete som lyder under hälso- och sjukvårdslagstiftningen. Varje psykologisk bedömning och utredning ska hålla hög kvalitet och säkerhet i bedömningen. Psykologerna ska vara väl förtrogna med metoder och material för utredning samt arbeta enligt riktlinjerna för detta. Alla psykologer som är verksamma i Stadens skolor ska känna till och följa rutiner för dokumentation och hantering av sekretesskyddat material.

Organisation och ansvar

Utbildningsnämnden är vårdgivare för den del av elevhälsans psykologiska insats som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen. Vårdgivaren representeras av avdelningschefen för Avdelningen för stöd kring lärande och elevhälsa. Som verksamhetschef enligt HSL för elevhälsans psykologiska insats har centralt anställd läkare på Enheten för elevhälsa utsetts.

Verksamhetschefen har överlåtit medicinskt ledningsansvar gällande psykologernas arbete under hälso- och sjukvårdslagen till en psykolog på Enheten för elevhälsa. Medicinska avvikelser hanteras och utreds av medicinskt ledningsansvarig psykolog, vid behov i samarbete med verksamhetschefen. Avvikelser i förhållande till samverkansrutiner mellan skola och sjukvård (BUS-överenskommelsen) hanteras och utreds av verksamhetschefen.

Rektor ansvarar för dimensionering och bemanning av skolpsykolog samt för lokaler och utrustning. Psykologerna är anställda av rektor på skolenheten, eller hyrs in av skolan från bemanningsföretag, då främst för avgränsade uppdrag.

Rutiner för egenkontroll samt vilken egenkontroll som genomförts under året

- Granskning av journalföring görs på förekommen anledning, till exempel då medicinskt ledningsansvarig psykolog uppmärksammas på brister
- Regelbunden uppdatering av behörigheter till journalsystemet
- Kontroll av registrerade obehöriga inloggningar genom stickprov, månadsvis. Inga obehöriga inloggningar har uppdagats under 2021.

Åtgärder för ökad patientsäkerhet

- Alla nyanställda psykologer har fått introduktion där styrdokument, rutiner för journalföring och utredningsmetodik har ingått. Till introduktionen hör också föreläsning om psykologutredning inför mottagande i grund- och gymnasiesärskola, samt föreläsning om kristeori och krisstöd.
- De aktuella rutindokumenterna hålls tillgängliga för alla psykologer anställda i Staden i gemensam digital mapp. Vid uppdatering eller ändringar meddelas psykologgruppen också via e-post.
- På grund av Coronapandemin ställdes under 2020 viss kompetensutveckling in, bland annat en workshop om utredning inför mottagande i grundsärskola samt en föreläsning om barn och trauma. Båda dessa har genomförts under 2021

Övrig kompetensutveckling som erbjudits alla stadens anställda skolpsykologer under året:

- Presentation/implementering av en skriftlig "Idébank för återgivning av psykologutredning" som utarbetats av psykolog inom Enheten för elevhälsa.
- Föreläsning "Att utreda barn och unga"
- Föreläsning "Språkstörning"
- De centralt anställda psykologerna (på Enheten för elevhälsa) har hållit hög tillgänglighet för skolornas psykologer att kontakta för handledning, konsultation och rådgivning gällande bland annat utredningsfrågor, journalföring och sekretess.
- Samverkansmöte med Mottagandeteamet sker två gånger per år, med syfte bland annat att identifiera behov av kompetensutveckling gällande utredningar med frågeställning intellektuell funktionsnedsättning.
- Psykologbemanningsföretag, enskilda psykologer och rektorer har informerats om lagens och Stadens krav på journalföring och journalhantering. Därmed har efterföljande av rutiner förbättrats sedan tidigare år.

Avvikelse, risker i verksamheten samt utvecklingsarbete för kommande år

Avvikelse rapporteras från skolpsykologer till medicinskt ledningsansvarig psykolog. Brister och risker identifieras genom kontakt via telefon och e-post med psykologer på skolorna, genom nätverks- och professionsträffar samt genom kontakt med rektorer och annan elevhälsopersonal. Under 2019 gjordes en intern utredning gällande en enskild psykologs bristande dokumentation och brister i utredningsförfarande. Ärendet anmäldes i november 2019 till IVO (Inspektionen för vård och omsorg) för vidare utredning. Svar från IVO väntas fortsatt.

Avvikelse 2021	Risk/skada	Åtgärd	Analys, behov av uppföljning eller förändrade rutiner?
Fåtal felaktigt införda journalanteckningar och felaktigt inskannade dokument i journalsystemet	Risk för brytande av sekretess, risk för felaktiga journaler, risk att vård inte går att följa	Felaktiga anteckningar och dokument är raderade, införda i rätt journal	Rutiner finns och är kända. Inget behov av förändrade rutiner
Psykolog har skannat in testprotokoll under fel modul i journalsystemet	Risk att instrumentsekretessen röjs om hela journalen skrivs ut inför utlämnande	Dokumentet har flyttats till modul "Instrumentsekretess". Psykologen informerad om rutinen	Inget behov av förändrade rutiner
Elevs skolhälsovårdsjournal har i sin helhet överförd digitalt till psykologjournal. Samtycke från vårdnadshavare har funnits men inte noterats i journalen.	Skolhälsovårdsjournal och psykologjournal skiljs av sekretessbarriär. Information ska tekniskt inte kunna överföras digitalt	Möjligheten till digital överföring mellan journalsystemen har täppts till av journalleverantören. Psykolog informerad om detta och om krav på att samtycke ska noteras i journalen	Då leverantören åtgärdat systemet och berörda är informerade bedöms inga ytterligare åtgärder behövas
Inskannade utlåtanden innehåller exempel på faktiska testuppgifter ur instrumentsekretesskyddat material	Risk för röjande av instrumentsekretessen	Aktuella utlåtanden har gjorts osynliga i PMO. Utlåtandena har maskerats och skannats in på nytt. Psykologen informerad	Inget behov av förändrade rutiner
Vårdnadshavare upprörd över uppgift i utlåtande från skolpersonal om elevs beteende som inte har kommunicerats med vårdnadshavare.		Missförstånd mellan parter har utretts	Rutiner och praxis har följts, inga vidare åtgärder
Psykolog från bemanningsföretag kan inte journalföra då skolan menar att bara skolsköterska har journalföringsplikt och skolan inte har dator att låna ut	Journalföring enligt lag och stadens rutiner sker inte. Vården går inte att följa	Rektor informerad om journalföringsplikt och förutsättningar, inklusive datorbehov	Behov finns av att förtydliga kravet på journalföring enligt rutin, när det gäller psykologer från bemanningsföretag
Två psykologer från bemanningsföretag meddelar att de inte kan journalföra i PMO, då skolan inte vet hur de ska ordna detta	Journalföring enligt lag och stadens rutiner sker inte. Vården går inte att följa	Rektorer informerade om rutiner och arbetsgång i detta	Fortsatt behov av att utveckla samverka med bemanningsföretag och skolor som anlitar dessa
Psykolog har räknat fel i sammanställning av testresultat gällande tre elevers utredningar	En elev har inte fått rätt diagnos och därmed försenad ansökan om mottagande i grundsärskola	Förnyad kognitiv bedömning har gjorts, vårdnadshavare är informerade. Psykolog som har räknat fel har fått handledning i testförfarandet, och börjat använda digital scoring	Behov av att tydligare uppmana samtliga anställda psykologer att använda scoringprogram för sammanställning av testresultat, för att minimera risk för felräkning
Psykolog anmäler att hon inte hunnit slutföra två utredningar inom rimlig tid. Uppger som orsak orimlig arbetsbelastning på för lite arbetstid på skolan	Elevers behov av särskilt stöd klarläggs inte skyndsamt, därmed har stödsatser försenats	Psykologens arbetssituation har förändrats i samråd med rektor och grundskolechef. Utredningarna har fullföljts	Avvikelsen beror på organisatoriska förutsättningar. Inget behov av förändrade rutiner för utredning

Journalföring och hantering av journalmaterial

När skolor hyr in psykolog från bemanningsföretag gäller uppdraget i de flesta fall kognitiv bedömning av elev (psykologutredning). Enligt ledningssystemet ska alla psykologer som är verksamma på skolorna följa Stadens rutiner för dokumentation. En svårighet är att det inte alltid kommer till den medicinskt lednings-

ansvariges kännedom att en psykolog hyrs in för uppdrag på skola. Psykologen får då inte tillgång till journal-systemet och medicinskt ledningsansvarige har ingen vetskap om hur rutiner i övrigt efterlevs. En förbättrad kontakt med bemanningsföretagen har lett till att deras psykologer oftare tar kontakt med ledningsansvarig på Enheten för elevhälsa då de har frågor om journalföring eller önskar hjälp med att informera rektorer. Därmed har följsamheten till rutinerna ökat.

I de fall psykologen inte har tillgång till journalsystemet och/eller inte känner till Stadens rutiner förvaras elevens journal antingen hos bemanningsföretaget eller på skolan på ett sätt som inte är förenligt med patientdatalagen. Det innebär att vården inte går att följa och att journalen inte finns tillgänglig för att lämnas ut när detta efterfrågas. Arbetet med att informera bemanningsföretag, enskilda psykologer och rektorer om krav och rutiner för dokumentation är pågående.

Det har framkommit att psykologutlåtagen i vissa fall förvaras på skolor så att de riskerar att vara tillgängliga för obehöriga. Utarbetande av gemensamma rutiner för elevhälsans personal gällande hantering av psykologutlåtagen har därför påbörjats i tvärprofessionell samverkan inom Enheten för elevhälsa. Utredningsresultat behöver vara tillgängligt för pedagogisk personal på ett sätt som är etiskt och lagenligt. Likaså har arbete med tydliggörande av rutiner gällande överlämnande av journalmaterial mellan skolpsykolog och den medicinska insatsen påbörjats.

Befintliga rutindokument uppdateras löpande. Rutin för utlämnande av psykologjournal har tillkommit. Rutiner och metoder kommer som tidigare att förmedlas på professionsträffar, via e-post och på psykologernas digitala nätverksplats.

Utbildningsförvaltningen har under 2021 utarbetat och uppdaterat ”Program för elevhälsans arbete” till vilken som bilaga finns ”Ledningssystem för elevhälsans psykologiska insatser”. Med lansering och påbörjad implementering av programmet under hösten 2021 har rektorers kännedom om Ledningssystemet och den hälso- och sjukvård som psykologerna utför på stadens skolor ökat. Den ökade kännedomen torde leda till ökad följsamhet av rutiner för hantering av journalmaterial, samt för rutiner för journalföring även för psykologer från bemanningsföretag.

Under 2022 kommer de psykologer anställda på de upphandlade bemanningsföretagen som är verksamma i stadens skolor att få en genomgång av krav på psykologutredning inför mottagande i grund- och gymnasiesärskola, i samverkan med utbildningsförvaltningens mottagandeteam. I samband med detta kommer dessa psykologer också att få en uppdatering av stadens rutiner för journalföring och journalhantering, liksom information inför övergången till det nya digitala journalsystemet.

Risk för brister i upprätthållande och säkrande av kvalitet och kompetens

Vid början av december 2021 är 20 av de 56 anställda psykologerna anställda på deltidstjänster, varav 8 psykologer är anställda på 50 procent eller mindre. Antalet mycket små tjänster har minskat sedan förra året då nästan en fjärdedel hade tjänst på 50 procent eller mindre. Deltidsarbetande psykologer deltar i mindre utsträckning än heltidsanställda i kompetensutvecklande och kvalitetssäkrande insatser. Det innebär också att rutiner och metoder inte implementeras effektivt och att viktig information riskerar att inte nå fram till hela psykologgruppen. Psykologer som inte har möjlighet att delta i den kompetensutveckling som erbjuds riskerar att inte utveckla sin kompetens i takt med nya rön och kunskap vilket på sikt kan leda till brister i patientsäkerhet.

Brist på psykologisk kompetens i tillräcklig omfattning

Hälften (70) av Stadens 145 grundskolor och 3 av de 30 gymnasieskolorna har egen psykolog anställd i någon omfattning (10 – 100 procent). Övriga skolor köper in psykologtjänster via bemanningsföretag, då framför allt för avgränsade uppdrag som psykologutredningar. Av de skolor som har egen psykolog saknar många psykolog i den omfattning som krävs för att både möta skollagens intention om förebyggande och främjande elevhälsoarbete och elevernas rättighet till psykologutredning och bedömningar när det behövs. Sedan förskoleklass blivit obligatorisk har efterfrågan på utredningar inför mottagande i grundsärskola ökat avsevärt. Samtidigt är antalet uppföljande bedömningar av elever inskrivna i grundsärskolan omfattande. I vissa fall får elever vänta länge på att få sin bedömning gjord. En risk här är också att utredningsarbetet drar ut på tiden och/eller att kvaliteten i utredningarna blir lidande när psykologen är tidspressad. För att säkra hög kvalitet i bedömningarna finns tillgänglighet till handledning i utredningsfrågor hos Enheten för elevhälsa, liksom stöd från förvaltningens mottagandeteam. Enheten arbetar också för att i dialog med rektorer och grund- och gymnasiechefer öka kunskapen om psykologens arbete och dess förutsättningar.

Skolfam

Verksamhetens mål för patientsäkerhetsarbetet

Målen för patientsäkerhetsarbetet på Skolfam har under 2021 varit att fortsätta arbetet med att utveckla och systematisera psykologernas arbete under hälso- och sjukvårdslagstiftningen, för att hålla en hög kvalitet och genomföra arbetet på ett patientsäkert sätt för de elever som är aktuella inom Skolfam. Målen ska uppnås genom att utveckla rutiner och säkerställa att psykologer har fått relevant kompetensutbildning gällande rättssaker dokumentation, men även genom samverkan med verksamhetschefen enligt HSL på Utbildningsförvaltningen och biträdande enhetschef på Skolfam, då Skolfams psykologer arbetar i en verksamhet som i huvudsak ligger under Socialförvaltningen.

Ansvar för patientsäkerhetsarbetet

Utbildningsnämnden är vårdgivare för de insatser inom Skolfam som omfattas av Hälso- och sjukvårdslagen (HSL). Utbildningsnämnden har utsett avdelningschefen för Avdelningen för Stöd kring lärande och Elevhälsa vid Utbildningsförvaltningen till vårdgivarens representant. Inom avdelningen Enheten för elevhälsa så finns en centralt anställd läkare som är verksamhetschef enligt HSL. Verksamhetschefen har överlåtit det medicinska ledningsansvaret för Skolfams psykologiska insatser till en psykolog på Skolfam. Verksamhetschefen och medicinskt ledningsansvarig psykolog på Skolfam samarbetar kring att kontrollera och utveckla patientsäkerheten med utgångspunkt i ”Ledningssystem för Skolfams psykologiska insatser”. Medicinska avvikelser hanteras och utreds av medicinskt ledningsansvarig psykolog i samarbete med verksamhetschef. Biträdande enhetschef inom Socialförvaltningen på enheten Resursteamet barn- och ungdom har tilldelats ansvar för dimensionering och bemanning gällande psykologresurs inom Skolfam, samt även ansvar för lokaler och utrustning.

Samverkan med patienter och närstående

Under 2021 har Skolfam använt en digital enkät anpassad för barn för att inhämta synpunkter från de barn som omfattas av Skolfams verksamhet. Syftet var att öka barnens delaktighet i Skolfam och undersöka deras upplevelse av att ha blivit lyssnad på av Skolfam när det gäller deras åsikter om sin skolgång, och på så sätt värna verksamhetens barnperspektiv utifrån att barnkonventionen blev lag 2020. Intentionen var att alla barn inom Skolfam skulle få enkäten, men då länken till enkäten inte distribuerades via Skolfam så är det svårt att säkert veta att alla barn hade möjlighet att svara. 19 barn svarade, och sammanfattningsvis visar resultatet att barnen upplever det positivt att ingå i Skolfam, men att Skolfam kan göra mer för att de ska uppleva sig lyssnade på.

På grund av att frågorna är riktade mot hela verksamheterna och inte specifikt i förhållande till legitimerad hälso- och sjukvårdspersonals insatser, så går det inte att utläsa om patientens upplevelse specifikt beror på hälso- och sjukvårdspersonalens bemötande och insatser eller inte. Under 2022 så kommer Skolfam

att mäta om barnen blir tillfrågade att delta i skolmöten och om de får återkoppling efter skolmöten utifrån svaren på enkäten. Enkäten kommer sedan även att genomföras 2022 men i reviderad form med frågor mer anpassade efter barnens olika åldrar (åldersspannet i Skolfam är 6-16) och på sättet den distribueras, för att försöka öka svarsfrekvensen.

Rutiner för egenkontroll samt vilken egenkontroll som genomförts under året

Medicinskt ledningsansvarig psykolog genomför granskning av journalföring på förekommen anledning, till exempel vid brister i journalföringen. Kontroll av inloggningar på obehöriga journaler har gjorts under året, som visar att inga sådana har upptäckts under 2021. Det sker en regelbunden kontroll av behörigheter till det digitala journalsystemet.

Vilka åtgärder som genomförts för ökad patientsäkerhet

Rättssäker dokumentation och arkivering

- Under året har psykologerna genomgått utbildning i det digitala journalsystemet PMO i Utbildningsförvaltningens regi och 1/4 -21 övergick Skolfams psykologer från pappersjournal till digital journalföring.
- Det har upprättats styrdokument för journalföring, rutiner för digital testning och utlämnande av psykologjournal, och samtliga psykologer på Skolfam har tagit del av dessa nya rutiner.
- Under året så har psykologerna deltagit i utbildning om arkivering på Utbildningsförvaltningens centralarkiv, och under hösten så arkiverades för första gången fysiska psykologjournaler för avslutade barn, skrivna från 2019 till sommaren 2021.
- Under hösten 2021 påbörjas en behovsinventering av journalmallar anpassade för Skolfams specifika behov och validering av överförda journaler till Utbildningsförvaltningens upphandlade journalsystem ProRenata som beräknas tas i bruk under första kvartalet 2022.
- Nyanställd psykolog har fått introduktion i ledningssystem, styrdokument, rutiner och journalsystem.
- Patientsäkerhet diskuteras och tas upp som en stående punkt på agendan vid varje Skolfams psykologmöte som sker varannan vecka.

Säkerställande av kompetens genom utbildning

- Psykologer på Skolfam har erhållit fortbildning genom att gå på kursen *Barn och Trauma*, 7,5hp, Karolinska Institutet.
- Psykologer på Skolfam har erbjudits att delta i psykologspecifika fortbildningstillfällen i Utbildningsförvaltningens regi, så som *utredning inför mottagande i särskola, språkstörning och barn och trauma*.
- Under 2020 inkom en avvikelse om att Skolfams psykologer inte hade tillgång till personalhandledning. Med anledning av avvikelsen påbörjades extern personalhandledning under hösten 2021 för hela teamet på Skolfam och som kommer fortgå. Där det finns möjlighet att identifiera eventuella risker gällande patientsäkerheten.

Rapporteringskyldighet samt hantering av klagomål och synpunkter

Avvikelser, synpunkter, klagomål, tillbud eller händelser tas emot via e-post, telefon, brev eller genom personlig kontakt. Psykologerna rapporterar avvikelser och tillbud skriftligt till medicinsk ledningsansvarig psykolog, som genomför en initial bedömning gällande allvarlighetsgrad av det inkomna ärendet. Är ärendet av allvarligare karaktär kontaktas verksamhetschef som tillika är ansvarig för anmälningar enligt Lex Maria. Avvikelseerna stäms av mot ledningssystemet för att klargöra om processer och rutiner behöver revideras för att förhindra att nya avvikelser inträffar inom samma område. Avvikelseerna sparas i pärm för bevakning och uppföljning, och sammanställs för att utgöra underlag för utvecklings- och förbättringsarbete.

Under 2021 har en avvikelse från legitimerad psykolog inkommit gällande dokumentation och journalsystem angående ett felinfört journalinlägg, vilket har åtgärdats genom borttagning av inlägg i löpande journal (dolt i versionshanteraren av PMO-ansvariga). Detta har inte lett till men för patienten eller föranlett behov av förändrade rutiner men har bedömts som ett tillbud. Återkoppling har skett till berörd personal som omfattas av HSL.

Mål, strategier och utmaningar för kommande år

Arbetet med att se över arbetsprocesser och upprätta övergripande rutiner, samt implementera dessa rutiner för Skolfams arbete inom HSL kommer att fortgå under 2022. Detta är särskilt relevant då Skolfams psykologer arbetar under hälso- och sjukvårdslagstiftningen men även genomför arbete under Socialtjänstlagen, vilket skapar en utmaning gällande dokumentation. I och med att ett nytt digitalt journalsystem kommer att tas i bruk under 2022 så kommer rutiner behöva ses över och uppdateras. Avvikelsehanteringen har tidigare skett analogt på papper, men nu undersöks möjligheten att fortsättningsvis kunna hantera avvikelser digitalt i det nya journalsystemet. Även rutinen för loggkontroll kommer att ses över i och med det nya journalsystemet. Det är viktigt att Skolfams psykologer erhåller utbildning i det nya journalsystemet. För att öka kvaliteten och patientsäkerheten så avser Skolfams psykologer att utveckla sina rutiner för egenkontroll, och genomföra ett projekt gällande att granska varandras avidentifierade journalinlägg för att jämföra språkbruk, längd och innehåll.